

Nr 237.

Godkänd av första kammaren den 6 juni 1917.

Godkänd av andra kammaren den 6 juni 1917.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående regleringen av utgifterna för kapitalökning i avseende å statens under civildepartementet hörande utlåningsfonder.

(Statsutskottets utlåtande nr 164.)

Till Konungen.

I avseende å regleringen av utgifterna för kapitalökning, i vad angår statens under civildepartementet hörande utlåningsfonder, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla följande beslut.

Allmänna järnvägslånefonden.

1:o) I den till riksdagen den 14 januari 1916 avlåtna propositionen om statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t under titel »utgifter för kapitalökning, statens utlåningsfonder», punkt 43, föreslagit riksdagen att för avsättning till allmänna järnvägslånefonden i riksstaten för år 1918 upptaga ett belopp, att utgå av lånemedel, av 1,500,000 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts framställning har riksdagen för *avsättning till allmänna järnvägslånefonden*, i riksstaten för år 1918 upptagit ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Fonden för bibanor i vissa delar av riket.

2:o) Eders Kungl. Maj:t har i statsverkspropositionen vidare föreslagit riksdagen att för avsättning till fonden för att underlätta åstadkommandet

av bibanor i vissa delar av riket i riksstaten för år 1918 upptaga ett belopp, att utgå av lånemedel, av 2,000,000 kronor.

För att underlätta åstadkommandet av bibanor inom västra delarna av Värmlands, Kopparbergs och Jämtlands län samt delar av Bohuslän och Dalsland skall, i enlighet med riksdagens åren 1911, 1913 och 1914 fattade beslut, bildas en lånefond av 12,000,000 kronor. Härav har riksdagen redan anvisat 7,000,000 kronor. Återstående beloppet skall enligt tidigare fattade beslut utgå med 2,000,000 kronor under vardera av åren 1918 och 1919 samt med 1,000,000 kronor under år 1920. I tvänne inom riksdagen väckta motioner har föreslagits, att fonden skulle ökas med ytterligare 5,000,000 kronor, så fördelade, att för vart och ett av åren 1919—1921 skulle komma att stå till förfogande ett belopp av 2,500,000 kronor.

I ett över de förevarande motionerna avgivet yttrande har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uttalat sig för att motionärernas framställningar måtte bli av statsmakterna behjärtade. Berörda yttrande giver väl vid handen, att ej ringa anspråk på bidrag från bibanefonden framdeles torde vara att emotse. Att ökat anslag för år 1918 skulle vara oundgängligen nödvändigt, har likväl icke synts riksdagen ådagalagt vare sig av motionärerna eller av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Det torde för övrigt med skäl kunna ifrågasättas, huruvida med hänsyn till de utormodentligt stegrade material- och arbetspriserna någon livligare järnvägsbyggnadsverksamhet är att förvänta under de närmaste åren. Under sådana förhållanden och med avseende fäst vid de synnerligen stora krav, som för närvarande ställas på statskassan, har riksdagen icke funnit sig böra bifalla motionärernas förslag. Riksdagen har ansett så mycket större anledning finnas för att för närvarande ej gå utöver vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit, som riksdagen är övertygad därom, att Eders Kungl. Maj:t, då behov av ökning av fonden gör sig oavvisligt gällande, kommer att föranstalta om nödig utredning i frågan samt för riksdagen framlägga de förslag, som kunna finnas påkallade.

Riksdagen har alltså för *avsättning till fonden för att underlätta åstadkommande av bibanor i vissa delar av riket* i riksstaten för år 1918 upptagit ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby.

3:o) I en till riksdagen den 4 april 1917 avlåten proposition, nr 263, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bifogat

utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden nämnda dag, föreslagit riksdagen att

dels för avsättning till lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor, att utgå av lånemedel, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet, ävensom, under förutsättning av bifall till vad sålunda föreslagits, besluta, att i 1918 års riksstat de bland inkomsterna upptagna lånemedel för produktiva ändamål skola höjas med 200,000 kronor,

dels ock besluta sådan ändring i de beträffande utlämnande av byggnadslån från omförmälda fond stadgade villkor, att å dylikt lån, som utlämnas från det till avsättning till lånefonden nu äskade reservationsanslaget å 200,000 kronor, skall erläggas ränta efter 5 eller 5 $\frac{1}{2}$ procent om året enligt de i statsrådsprotokollet angivna grunder ävensom att högsta beläningsvärdet å byggnader, vilkas uppförande efter den 15 april 1917 påbörjas inom tjänstemannasamhället, må kunna av Eders Kungl. Maj:t bestämmas till 20,000 kronor.

Till lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby har riksdagen anvisat för år 1912 ett anslag av 930,000 kronor samt för år 1913 ett anslag av 200,000 kronor, allt av lånemedel. Av nämnda belopp hava 330,000 kronor avsetts för anläggande av vägar m. m. å den till tjänstemannasamhället upplåtta delen av Mörby kronoegendom, medan återstoden, 800,000 kronor, avsetts till lån för bebyggande av området ifråga. För sistnämnda ändamål beräknades vid fondens inrättande ett belopp av högst 1,400,000 kronor bliva erforderligt. Vid sådant förhållande och då för närvarande endast omkring 40,000 kronor återstå odisponerade av de hittills anvisade medlen, har riksdagen ej haft något att erinra mot det nu begärda anslaget.

Vad angår den föreslagna höjningen av räntefoten för lånen har departementschefen, under uttalande att det för befordrande av byggnadsverksamheten inom tjänstemannasamhället är önskligt, att räntan å vederbörande lån icke bestämmes högre, än att statens räntekostnader bliva betäckta, ansett sig icke böra föreslå någon ändring i räntan för byggnadslån, vilka utlämnas från de av riksdagen för avsättning till lånefonden i fråga redan anvisade medlen, men däremot ansett att å lån från det ytterligare anslag, som nu begäres, räntan bör höjas med $\frac{1}{2}$ procent i jämförelse med vad för närvarande gäller. Med hänsyn allena tagen till, att staten bör erhålla gottgörelse för egna räntekostnader, torde väl någon höjning av räntesatserna för närvarande icke vara er-

forderlig, detta på den grund att staten för de till föreningen först utlämnade beloppen fått vidkännas jämförelsevis låg ränta. I detta hänseende förekommer emellertid, att vid fondens bildande räntan för lånen bestämdes en halv procent över den då beräknade normala räntefoten för statslånen, i syfte att därmed säkerställa staten för förlust å lånerörelsen. Då anledning saknas att nu intaga en annan ståndpunkt beträffande avmätandet av räntefoten, har riksdagen ansett en höjning med en halv procent vara befogad.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag skulle ränteförhöjningen tillämpas i avseende å de lån, som komma att utlämnas från det nu äskade anslaget. En sådan anordning torde emellertid icke blott leda till viss ojämnhet mellan de blivande låntagare, som redan påbörjat egnahemsbyggandet, utan även visa sig svår, om ej omöjlig att genomföra. Det har fördenskull synts riksdagen riktigare, att ränteförhöjningen hänföres till de lån, vilka avse byggnader, som påbörjats efter viss tidpunkt. I anslutning till vad som skulle gälla beträffande den föreslagna höjningen av högsta belåningsvärdet från 15,000 kronor till 20,000 kronor, var emot riksdagen icke haft något att erinra, torde tidpunkten ifråga böra bestämmas till den 15 april 1917.

I enlighet med vad sålunda anförts har riksdagen *dels* för avsättning till lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 200,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet, *dels ock* beslutat sådan ändring i de beträffande utlämnande av byggnadslån från omförmälda fond stadgade villkor, att å dylikt lån, som avser byggnad, vars uppförande efter den 15 april 1917 påbörjas inom tjänstemannasamhället, skall erläggas ränta efter 5 eller 5 $\frac{1}{2}$ procent om året enligt de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 4 april 1917 angivna grunder ävensom att högsta belåningsvärdet å byggnader, vilkas uppförande efter nämnda tidpunkt påbörjas inom samhället, må kunna av Eders Kungl. Maj:t bestämmas till 20,000 kronor.

Stockholm den 6 juni 1917.

Med undersåtlig vördnad.